

З урахуванням природного, історико-культурного та архітектурного потенціалу області можна стверджувати про самотність і неповторність Рівненщини, її природи, культури, історії. Водночас регіон ще мало освоєний і недостатньо розвинутий з туристичної точки зору, але має перспективи для розвитку рекреації та туризму, відзначається унікальними природними та історико-культурними об'єктами, які варті уваги туристів, рекреантів.

Висновки. Отже, підсумовуючи наведене, можна зробити такі висновки. Рівненська область має всі об'єктивні передумови, щоб стати однією з передових рекреаційно-туристичних областей України.

Основними напрямками формування ефективного механізму реалізації стратегічних завдань подальшого розвитку рекреаційно-туристичної сфери має бути: оптимально збалансовано державне та регіональне регулювання суспільно-економічних відносин у сфері організації та розвитку рекреації та туризму; забезпечення доступності санаторно-оздоровчих та рекреаційно-туристичних послуг для всіх верст населення; ефективна інвестиційна політика.

Список використаних джерел

1. Департамент екології та природних ресурсів Рівненської облдержадміністрації [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.eco.rivne.gov.ua>
2. Рівненщина туристична. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.rv.ua/>
3. Смаль І.В. Основи географії рекреації та туризму: Навчальний посібник. – Ніжин: НДПУ, 2004. – 105 с.

Качуровський Р.

магістрант II курсу

спеціальності 106 Географія

Науковий керівник – доц. Кузишин А. В.

ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В МЕЖАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У сегменті лікувально-оздоровчого туризму Тернопільська область має сприятливе поєднання кліматичних та бальнеологічних характеристик, які відсутні в багатьох регіонах України.

Загалом ця проблема знайшла своє відображення в дослідженні М. Рутинського, В. Петранівського, що вивчали сучасні підходи до організації лікувально-оздоровчого туризму та особливості територіальної організації мережі SPA-курортів західного регіону України [3, 5, 6, 7, 8]. Щодо території Тернопільської області, то проблема лікувально-оздоровчого туризму в останні роки

досліджувалась В. Охотою [4] через призму його інвестиційно-інноваційного потенціалу. Частково дане питання досліджувалося І. Галицькою, А. Кузишиним в контексті вивчення умов та рис оздоровчо-лікувального туризму в межах Західного Поділля [2]. Ґрунтовний аналіз власне умов, що впливають на розвиток лікувально-оздоровчого туризму здійснив М. Сивий [1].

Тернопільська область має певні ресурси та умови для розвитку даного напрямку туризму. До таких варто віднести кліматичні особливості, бальнеологічні ресурси, а також існуючу матеріально-інфраструктурну базу. Щоправда, даний вид рекреації не відноситься до профільних в регіоні та наразі не вважається основним напрямком туристичної презентації області.

Тернопільщина знаходиться у помірному кліматичному поясі з нежарким літом, м'яко зимою і достатньою кількістю опадів, на шляху західного перенесення повітряних мас, у так званій північній атлантико-континентальній кліматичній області, у вологій помірно теплій агрокліматичній зоні. Кліматичні показники в цілому є основою для визначення і загальної оцінки кліматичних ресурсів, у тому числі і рекреаційних. Клімат формується в результаті взаємодії радіаційних та циркуляційних процесів і географічних чинників. Процеси кліматоутворення витікають з розташування території в межах атлантико-континентальної кліматичної області Східно-Європейського сектору помірного поясу [1].

Тернопільська область виділяється величиною прогнозних ресурсів прісних підземних вод порівняно з іншими Подільськими областями. Згідно з дослідженнями М. Сивого, величина прогнозних ресурсів прісних підземних вод Тернопільщини суттєво перевищує показники Хмельницької та Вінницької областей (2206, 1963 і 885 тис. м³/добу відповідно). Найбільші обсяги водовідбору із прогнозних ресурсів прісних підземних вод зафіксовані у Тернопільському районі (94,6 тис. м³/добу), в інших районах області вони коливаються у межах 0,4-4,2 тис. м³ /добу [1, с. 146].

Вони складаються з ґрунтових вод і власне підземних вод. Ґрунтові води залягають на глибині 4-10 м. Запаси підземних вод є в трьох водоносних горизонтах, які знаходяться на глибині 5-16 м, 30-40 м і 60-80 м.

В області є мінеральні води, які можуть використовуватися для лікування при захворюванні внутрішніх органів, опорно-рухового апарату. За їхніми властивостями мінеральні води розділено на 3 групи: 1) природні столові; 2) лікувальні та лікувально-столові питні для внутрішнього використання; 3) лікувальні для зовнішнього

використання.

За основу класифікації мінеральних вод взято розробки В. Іванова та Г. Невраєва, згідно з якими ці води поділяються на два класи: зі специфічними компонентами і властивостями, внаслідок чого вони мають лікувальний вплив на організм людини; без специфічних компонентів і властивостей, але з підвищеною, порівняно з прісними водами, мінералізацією, внаслідок чого вони також мають лікувальні властивості [1, с. 149].

За підрахунками М. Сивого, в межах Тернопільської області виявлено всього 29 водопунктів, що розкрили води без специфічних компонентів і властивостей. З них 25 водопунктів визнані перспективними для подальшого вивчення [1, с. 151]. Через низькі дебіти чи незадовільні екологічні умови інші водопункти вважаються неперспективними.

Велику частку із розвіданих мінеральних вод мають бромні – це води з вмістом броду 25 мг/дм^3 , в той час як при вмісті йоду 5 мг/дм^3 води вважаються йодистими, а у випадку наявності обох компонентів – бромно-йодистими. При мінералізації вод до 10 г/дм^3 води відносять до питних, при більших концентраціях – до бальнеологічних. При цьому, у випадку розбавлення їх прісними водами (до мінералізації 10 г/дм^3 і менше) кондиційний вміст броду чи йоду повинен зберігатися. Прогнозні запаси мінеральних вод без специфічних компонентів по області становлять понад 6000 м^3 /добу.

Найбільш розвіданими родовищами бромних мінеральних вод на Тернопільщині є Новозбручанське родовище вод типу Нафтуса, розташоване в долині р. Збруч на північно-західній околиці м. Гусятин. Мінеральні води типу Нафтуса належать до Подільської області мінеральних вод. Води приурочені до відкладів силурійської системи і залягають на глибинах 25-250 м. Води цього типу приурочені до тріщинуватих вапняків, мергелів та аргілітів силуру, які залягають на глибинах 135-175 м. Водоносний горизонт напірний. Слабо мінералізовані води силуру переважно прісні, гідрокарбонатні, кальцієво-магнієві, натрієво-кальцієві із мінералізацією $0,5-1,0 \text{ г/дм}^3$, прозорі з слабким запахом сірководню. Загальна жорсткість становить $4,5-6,5 \text{ мг-екв/дм}^3$, температура води $9-12^\circ\text{C}$, рН – $7,2-7,6$. Вміст органічної речовини від 6 до 12 мг/дм^3 (і більше). Газовий склад вод представлений в основному азотом (до 71%), киснем (15%) і вуглекислим газом (5%). Води відносяться до азотних з низькою загальною газонасиченістю. Вміст органіки нелеткої фракції стабільний і коливається у межах $2,2-3,6 \text{ мг/дм}^3$. Затверджені запаси за категорією А становлять 40 м^3 /добу. Води використовуються санаторієм «Збруч» [1, с. 154].

Крім цього родовища в області відомо ще 8 проявів вод даного типу, з них 6 знаходяться в долині р. Збруч. Їх хімічний склад досить різноманітний: гідрокарбонатний, сульфатно-гідрокарбонатний, хлоридно-гідрокарбонатний. Серед аніонів переважають гідрокарбонати, серед катіонів – кальцій, натрій, магній. Води прісні, з показниками мінералізації 0,8-0,9 г/дм³. Води мають слабкий сірководневий запах, холодні, з температурою 8-12°C, слабо лужні (рН – 7,1-8,5). Містять також кисень (до 43%), вуглекислий газ (5%), сірководень (0,28-0,5 мг/дм³), метан, бутан. На відміну від трускавецької, збручанська Нафтуся містить йод, бром, мідь, марганець, фтор, двовалентне залізо, метаборну кислоту, фосфор.

Води можуть використовуватись при лікуванні захворювань гепатобіліарної системи, нирок, сечовивідних шляхів, а також при порушеннях водносолевого обміну.

Крім бромних вод в області є запаси і столових вод, що характеризуються як прісні підземні води з добрими якісними показниками, рекомендовані для промислового розливу. Ці води під відповідними присвоєними їм назвами включені у ДСТУ 878-93 «Води мінеральні питні».

На Тернопільщині відомо 18 родовищ та водопоявів столових вод і лише на декількох з них розробляють затверджені запаси («Бережанська», «Вікторія», «Русилівська», «Ковалівська»). По багатьох водопунктах відсутні дані про видобуток та хімічний склад. Води розливаються переважно без відповідних ліцензій та обстежень науково-дослідних установ.

Вагоме значення для розвитку лікувально-оздоровчих закладів в Тернопільській області мають наявні лісові біоценози, які в поєднанні з мінеральними водами та високопрофесійним медичним обслуговуванням формують умови для високо-якісного лікування. Так, площа рекреаційно оздоровчих лісів в області становить 27 тис. га., лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення, частина яких використовується для рекреації – 45,7 тис. га.

Висновки. На території Тернопільської області є достатні умови, щоб лікувально-оздоровчий туризм став повноцінним туристичним напрямком. Запозичивши європейський та світовий досвід, існуюча ресурсна база може стати умовою розвитку спа-курортів, а також виділитися своєю бальнеологічною, релаксаційно-відпочинковою орієнтацією, з метою забезпечення потреб споживачів під час перебування на курорті. Ці умови можуть бути забезпечені у випадку використання сучасних маркетингових технологій та сприятливої інвестиційної політики.

Список використаних джерел

1. Географія Тернопільської області: Монографія. В 2-х т. Т. 1. Природні умови та ресурси. Тернопіль: Крок, 2017. 504 с.
2. Кузишин А.В., Галицька І.Б. Умови та риси оздоровчо-лікувального туризму в межах Західного Поділля // Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика [Електронне видання] / Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 9-11 жовтня, 2018 р., К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2018. – С. 255-261.
3. Мальська М.П., Рутинський М.Й. Лікувально-оздоровчий туризм // Мальська М.П., Рутинський М.Й., Паньків Н.М. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність: Монографія / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, Н.М. Паньків. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – С. 191-210.
4. Охота В.І. Інвестиційно-інноваційний потенціал санаторно-курортного туризму на Тернопільщині // Інноваційні економіка, 2016. – № 3-4. – С. 84-88.
5. Рутинський М. Класифікація та типологія курортів // Вісник Львівського ун-ту. Серія географічна, 2007. – Вип. 34. – С. 236-246.
6. Рутинський М.Й. Ключові принципи сталого розвитку курортно-рекреаційної сфери західного регіону України // Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива. Матеріали III міжнар. наук. конф. (28-29 травня, 2010 р.) / М.Й. Рутинський. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – С. 137-138.
7. Рутинський М., Петранівський В. Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини, 2012. – Випуск 29. – Ч.1. – С. 179-189.
8. Рутинський М. Й. Основні риси розбудови та територіальної організації мережі SPA-курортів західного регіону України // Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети. Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (15 квітня 2011 р., м. Харків) / М.Й. Рутинський. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – С. 115-118.

Коцовський В.

магістрант II курсу

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Таранова Н. Б.

ГЕОГРАФІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПРОДАЖУ ОЗБРОЄННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми. Розміщення підприємств з виробництва зброї та оборонного сектору визначається тим, що безпека економічних, соціально-політичних та суверенних питань має вирішальне значення для сталого розвитку та є передумовою стійкого економічного функціонування компаній та комплексів.

Міжнародний досвід показує, що це не тільки зміцнює оборонну промисловість країни (ОПК), а й сприяє економічному розвитку, підвищенню її технологічного рівня, розробці товарів подвійного використання, а також сферам, орієнтованим на військову службу.

В контексті змін у державній політиці щодо припинення збройних конфліктів та розвитку оборонно-промислового комплексу на Сході